
Posvetovanja

Mednarodna znanstvena konferenca *Iskanje nove podobe Srednje Evrope (fenomen integracije in dezintegracije od razsvetljenstva do prve svetovne vojne)* (Smolenice, 24.-26. 11. 2003)

Bližajoči se prvi maj 2004, in z njim povezana integracija novih držav v Evropsko unijo, ne odpira zgolj aktualno-političnih vprašanj, ki se največkrat ukvarjajo z osrednjim problemom sodobnega časa - bruseljskim proračunom, temveč tudi in predvsem drugačna. Odpira vprašanja o dejanskih političnih, gospodarskih, družbenih in kulturnih pogledih razvoja (Srednje) Evrope, o integracijskih in dezintegracijskih težnjah, skratka o izkušnjah preteklosti. V iskanju odgovorov in pojasnil na številna tovrstna vprašanja so Center za evropsko politiko iz Bratislave, Katedra za slovaško zgodovino Filozofske fakultete bratislavske Univerze J. A. Komenskega in Zgodovinski inštitut Slovaške akademije znanosti v letošnjem letu organizirali dve znanstveni konferenci. Na prvi, ki se je odvijala v marcu 2003, so zgodovinarji v sodelovanju z drugimi raziskovalci s področja humanistike in družboslovja obravnavali obdobje "političnega rojstva novoveške srednje Evrope", t.j. čas od nastopa Ferdinanda I., utemeljitelja habsburškega cesarstva, do razsvetljenstva. Druga konferenca novembra letos pa je bila posvečena času dolgega devetnajstega stoletja. Slednje se je udeležila tudi tričlanska slovenska "delegacija".

Slovaški gostitelji so ob podpori Višegrajskega fonda, Ustanove Konrada Adenauerja in Avstrijskega kulturnega foruma ter pod pokroviteljstvom predsednika zunanjepolitičnega odbora slovaškega parlamenta pripravili resnično zanimiv dogodek, na katerega so povabili referente iz sedmih (srednje)evropskih držav. Dogajanje se je odvijalo v prelepem dvorcu Smolenice - konferenčnem centru Slovaške akademije znanosti ('ob robu' zapisa omenjam, da sva dva člana slovenske delegacije spala v grajskem stražnem stolpu, od koder sva na prelepo pokrajino Malih Karpatov zrla skozi ozke strelne line).

Prvi dan konference se je začel s slavnostnimi govori dr. Valeriána Bystrického, direktorja Zgodovinskega inštituta Slovaške akademije znanosti, doc. Antona Eliáša, dekana bratislavske Filozofske fakultete, Kamila Sládeka, izvršnega direktorja Centra za evropsko politiko in dr. Dušana Škvarne s Katedre za slovaško zgodovino Filozofske fakultete iz Bratislave. V uvodnem delu konference je kot prvi referent nastopil filozof dr. Imrich Sklenka iz Bratislave in spregovoril o razsvetljenstvu, duhovnem temelju Evrope. Sledil je prav tako uvodni referat prof. Miroslava Hrocha iz Prage, ki pa se žal ni mogel osebno udeležiti konference. Glavne teze iz njegovega referata o nastanku in koncu historične regije - Srednje Evrope so bile zahvaljujoč organizatorju kljub vsemu predstavljene. Konferenca se je nato nadaljevala s prispevki Thomasa Katha iz Eisenstadta, ki je govoril o fenomenu in identiteti svobodnih kraljevskih mest na Ogrskem, prof. Lászla Szarke iz Budimpešte o etničnih regijah na Ogrskem v korelaciji s principom narodne avtonomije in dr. Daniele Kodajove iz Bratislave o nerealni državi prihodnosti - o projektih skupne slovanske države. Kot zadnji referent prvega dne

je nastopil prof. Antoni Cetnarowicz iz Krakova in predstavil zanimiv prispevek o deležu nekaterih Poljakov (npr. Czartoryskega) pri ustvarjanju ideje povezovanja južnih Slovanov v 19. stoletju. Prvi konferenčni večer se je zaključil izjemno posrečeno, saj je slovenska veleposlanica na Slovaškem, gospa Ada Filip-Slivnik, vse udeležence povabila k degustaciji malokarpatskih vin ('ob robu' zapisa - že drugič - omenjam, da je gospa veleposlanica slovenski delegaciji na konferenci pojasnila, da se pri uvozu slovenskega vina srečujejo z velikimi administrativnimi težavami in da je bila zato prisiljena povabiti k degustaciji nektarja iz slovaških trt).

Drugi dan konference je začela doc. Judit Pál iz Kluža s prispevkom o integraciji Sedmograške v Ogrsko po vzpostavitvi dualizma leta 1867. Nato so ji sledili prof. Jir, ěí Malir, ě iz Brna, ki je govoril o Moravski v polju sil deželnega avtonomizma in integracijskega nacionalizma, doc. Michal Otčenáš iz Prešova z referatom o slovaški identiteti na vzhodnoslovaškem prostoru v 19. stoletju in Petra Rybár, ěová iz Bratislave, ki je pojasnjevala položaj Judov med emancipacijo na eni in asimilacijo na drugi strani. V nadaljevanju so se zvrstili še referati dr. Milana Podrimavskega iz Bratislave o politični identiteti Slovakov v obdobju dualizma, prof. Antonija Gize iz Szczecina o poljskem neoslavizmu in dva referata, ki sta zadevala srednjeevropsko gospodarsko problematiko - dr. Andreja Pančurja iz Ljubljane o skupnem srednjeevropskem gospodarskem prostoru in Slovencih ter prof. Romana Holeca iz Bratislave o ekonomski integraciji Srednje Evrope pred letom 1914. Dopoldanski blok sta zaključila prispevek prof. dr. Janeza Cvirna in Jureta Gašpariča o slovenskem pogledu na Habsburško monarhijo in na "neizbežnost" njenega konca ter dr. Jir, ěíja Hanuša iz Brna o identiteti Musilovega moža brez posebnosti po razpadu Avstro-Ogrske.

Popoldanski del se je začel bolj teoretično in nadaljeval bolj slovaško obarvan. Prvi je nastopil Andrej Findor iz Bratislave z referatom o iskanju primernih analitičnih kategorij za obravnavo nacionalizma. Dr. Tatiana Ivantyšynová iz Bratislave (kakor tudi vsi nadaljnji referenti tega dne) je nato spregovorila o predstavi Slovakov o njihovem mestu s Srednji Evropi, dr. Peter Macho o zgodovinskem vrednotenju tradicionalnega latinizma na Ogrskem v 19. stoletju, Adelaida Mezeiová o slovaškem pogledu na Srednjo Evropo v času združevanja Nemčije in Dagmar Pelčáková o slovaških predstavah češko-slovaške integracije pred prvo svetovno vojno.

Zadnji dan konference je bil z izjemo prvega referenta, dr. Dušana Škvarne iz Bratislave, ki je govoril o pomenu narodnih simbolov, izrazito interdisciplinarne narave. Tako je prof. Pavol Žigo iz Bratislave predstavil težnje v razvoju slovaškega jezika v 18. in 19. stoletju, prof. Július Alberty iz Banske Bystrice se je posvetil narodni zgodovini 19. stoletja kot didaktičnemu problemu, doc. Peter Káša iz Prešova političnim dimenzijam romantične estetike, dr. Eva Krekovičová iz Bratislave je obravnavala folkloro kot vir rekonstrukcije zgodovinskih podob in etnične samoidentifikacije, dr. Hana Urbanová, prav tako iz Bratislave, pa novoogrski stil v slovaški glasbeni kulturi. Kot zadnji referent je nastopil dr. L'udovít Turčan iz Bratislave, ki je skupaj z Robertom Klobuckým pripravil prispevek o narodni samoidentifikaciji in konstituiranju slovaške sociologije. Po zaključni diskusiji je tridnevno dogajanje uspešno strnil in povzel dr. Dušan Škvarna.

Konferenca v Smolenicah je gotovo obravnavala številna vprašanja, jih nekaj pojasnila in še več približala raziskovalcem. Obraz Habsburške monarhije je še za malenkost bolj jasen, kot je bil do sedaj, njena podoba je polnejša. Nenazadnje predstavlja štiristoletna srednjeevropska državna tvorba danes, pred dobo najnovejšega evropskega integracijskega procesa, tisto zgodovinsko izkušnjo, ki jo je treba upoštevati. Kot protivzor nove evropske povezave. Ob koncu še velja dodati, da bo že marca prihodnje leto izšel zbornik razprav s konference.

Jure Gašparič

Znanstveni simpozij Življenje in delo dr. Dušana Kermavnerja (Ljubljana, 4. in 5. 12. 2003)

Slovenska akademija znanosti in umetnosti in Zveza zgodovinskih društev Slovenije sta ob stoletnici njegovega rojstva pripravili simpozij o življenju in delu dr. Dušana Kermavnerja, znamenitega marksističnega teoretika, zgodovinarja in publicista. V dvodnevem programu je o njem in njegovem delu spregovorilo 17 domačih in zamejskih strokovnjakov, ki so v svojih referatih odstrli marsikatero doslej premalo znano in raziskano plat njegovega delovanja.

Z biografskimi prispevki so sodelovali akademik dr. Kajetan Gantar, ki je predstavil spomine Frana Saleškega Finžgarja in Janka Mlakarja na Kermavnerjevega deda, klasičnega filologa Valentina Kermavnerja, zgodovinar in publicist France Filipič, ki je pripravil dva referata - prvega, splošnega o življenju Dušana Kermavnerja in drugega, ki je osvetlil njegovo kalvarijo v povojnem zaporu v letih 1948/49, kamor ga je spravila paranoja mladega režima do preživelih taboriščnikov - ter njegov sin akademik dr. Taras Kermauner, ki je Filipičevo biografijo Dušana Kermavnerja poglobil s precej osebnim, psihološkim in sociološkim profilom svojega očeta in njegove družine. Zaradi bolezni obeh referentov so bili njuni referati prebrani. S krajšim prispevkom o Kermavnerjevem tragično preminulemu sinu Alešu je nastopila tudi Ljuba Dornik Šubelj.

Biografski del Kermavnerjevega simpozija sta nadgrajevala dva sklopa referatov o njegovem delovanju. V prvem sklopu so sodelujoči predstavljali Dušana Kermavnerja kot marksista-teoretika, sopotnika, raziskovalca in analitika delavskega gibanja prve tretjine 20. stoletja, v drugem pa so referenti obravnavali njegovo delo na področju zgodovinopisja.

Filozof (profesor na oddelku za filozofijo Filozofske fakultete ljubljanske univerze) dr. Lev Kreft je v svojem referatu osvetlil Kermavnerjevo osebno odločitev za komunizem v letih po 1. svetovni vojni, in kasnejše vztrajanje v tej odločitvi. V prispevku je skušal razumeti, kaj je pomenilo biti komunist, in razviti internacionalistično revolucionarno in nacionalno osvobodilno držo. V drugem delu prispevka pa se je dotaknil raz(o)čaranja po 2. svetovni vojni, ki pa ni prineslo spremembe države v disidentsko ali cinično, ampak odločitev za proučevanje novejšo slovenske zgodovine.

Kermavnerjevo zorenje v marksističnega teoretika je z razčlenbo njegovih zgodovinsko-političnih študij od srede 20. let do 2. svetovne vojne podal zgodovinar